

การเผยแพร่ข่าวสารการวางแผนครอบครัวโดยสื่อไปรษณีย์

นางสาวกิติมา คำตา

ศูนย์วิทยุกระจายเสียง
007056
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัย

ภาควิชาการประชาสัมพันธ์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2523

Diffusion of Family Planning Information Through Direct Mail

Miss Kitima Khumda

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement

for the Degree of Master of Arts

Department of Public Relations

Graduate School

Chulalongkorn University

1981

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การเผยแพร่ข่าวสารการวางแผนครอบครัวโดยสื่อไปรษณีย์

โดย

นางสาวกิติมา คำคา

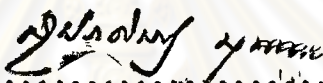
ภาควิชา

การประชาสัมพันธ์ สาขานิเทศศาสตร์พัฒนาการ

อาจารย์ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสถียร เขยประทับ

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้มหาวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของ
การศึกษาค้นคว้าหลักสูตร์ปริญญาโทมหาบัณฑิต

.....คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

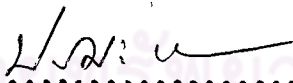
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประทีป นุณาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

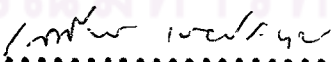
.....ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนวีร์ บุญลือ)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประมว สตะเวทิน)

.....อาจารย์ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสถียร เขยประทับ)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์   การเผยแพร่ข่าวสารการวางแผนครอบครัวโดยสื่อโปรษณีย์
ชื่อ   นางสาวกิติมา คำคำ
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เสถียร เขยประทับ
ภาควิชา   การประชาสัมพันธ์
ปีการศึกษา   2523

บทคัดย่อ

ปัญหาประชากร เป็นปัญหาที่ได้รับการกล่าวขวัญถึงอย่างกว้างขวางโดยนักประชากรศาสตร์ และนักสังคมศาสตร์สาขาอื่น ๆ ที่ชี้ให้เห็นถึงภัยอันตรายอันใหญ่หลวงที่อาจเกิดขึ้นเนื่องจากมีอัตราการเกิดของประชากรเพิ่มเร็วเกินไป สาเหตุประการหนึ่งของการมีประชากรเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วก็ เพราะมนุษย์สามารถควบคุมอัตราการตายให้ลดลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ไม่สามารถควบคุมอัตราการเกิดให้ลดลงอย่างใดเลย อัตราการเพิ่มของประชากรอย่างรวดเร็วทำให้การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมในประเทศค่อยพัฒนา เป็นไปด้วยความยากยิ่ง วิธีการที่ดีที่สุดที่จะแก้ไขปัญหานี้ก็คือให้มีการส่งเสริมการวางแผนครอบครัว เพื่อลดอัตราการเกิดลงให้เร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

สื่อโปรษณีย์ น่าจะเป็นเครื่องมือที่เหมาะสมอย่างหนึ่งในการที่จะบรรลุเป้าหมายนี้ เพราะนอกจากจะเป็นวิธีการที่ประหยัดในการให้ข่าวสารและในการส่งเสริมให้มีการยอมรับวิธีการวางแผนครอบครัวแล้ว สื่อโปรษณียังมีข้อดีในตัวของมันเองอีกหลายอย่างเช่น อาจให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือหรือเสี่ยงเป็นผู้ส่ง ส่งให้แก่กลุ่มเป้าหมายเฉพาะกลุ่ม สามารถเก็บรักษาแล้วนำมาอ่านทวนซ้ำแล้วซ้ำอีกได้ และสามารถส่งต่อไปคนอื่นได้อีกก็ได้

มีผลงานวิจัยเกี่ยวกับ การเผยแพร่ข่าวสารการวางแผนครอบครัวโดยสื่อโปรษณีย์น้อยมาก ผลวิจัยที่โลกมีทั้งได้ผลและไม่ไผล ประเทศที่พบมีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้บ้างก็เช่น สหรัฐอเมริกา ไต้หวัน เกาหลี และอินเดีย สำหรับประเทศไทยยังไม่เคยมีการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้เลยทั้ง ๆ ที่อัตราการเกิดของประชากรในประเทศไทยอยู่ในระดับที่สูงมาก

ด้วยเหตุนี้การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งใช้สื่อโปรษณีย์เพื่อเผยแพร่ข่าวสารการวางแผนครอบครัวในเขตสุขาภิบาลอำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี กลุ่มตัวอย่างของการศึกษานี้ ก็คือ แม่บ้านจำนวน 120 คน

ที่ไม่ได้ใช้วิธีการวางแผนครอบครัว อายุระหว่าง 15 – 45 ปี อาศัยอยู่ในเขตสุขภาพอำเภอ
บางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี แม่บ้านเหล่านี้ถูกส่งขึ้นมาจากทะเบียนราษฎร

การศึกษานี้มุ่งศึกษาถึงอิทธิพลหรือผลของสื่อไปรษณีย์ต่อการเพิ่มระดับความรู้การมีส่วนร่วม
รวมในการเผยแพร่ข่าวสารการวางแผนครอบครัวระหว่างญาติ เพื่อน เพื่อนบ้าน และบุคคลอื่น ๆ
ระดับการเป็นผู้นำทางความคิด รวมถึงผลถึงการยอมรับวิธีการวางแผนครอบครัว โดยระดับความรู้
ระดับการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข่าวสารและระดับการเป็นผู้นำทางความคิดในเรื่องการวางแผน
ครอบครัว ถูกวัดก่อนและหลังการทดลองซึ่งใช้เวลานาน 5 อาทิตย์ ได้มีการส่งสื่อไปรษณีย์ให้แม่
บ้านกลุ่มทดลองอาทิตย์ละหนึ่งฉบับรวม 5 อาทิตย์

* ผลจากการทดลองปรากฏว่าสื่อไปรษณีย์สามารถเพิ่มระดับความรู้และระดับการมีส่วนร่วมใน
การเผยแพร่ข่าวสารการวางแผนครอบครัวให้แก่วัยแม่บ้านในกลุ่มทดลอง แต่ไม่สามารถเพิ่มระดับความ
เป็นผู้นำทางความคิด และหลังจากการทดลองมีแม่บ้านในกลุ่มทดลองจำนวน 5 ราย ยอมรับใช้การ
วางแผนครอบครัว

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title   Diffusion on Family Planning Information Through
                                Direct Mail.

Name   Miss Kitima Khumda

Thesis Advisor   Assistant Professor Satien Cheypratub, Ph.D.

Department   Department of Public Relations

Academic Year   1980

ABSTRACT

The dimensions of world population growth have been amply documented by demographers and other social scientists, and dramatic illustrations of the consequences of continued high growth rates are clearly pointed out by them. Rapid population growth is in part a result of improved control over death, which has not been matched by control over births. The high rate of increase in population makes social and economic development in developing countries extremely difficult if not impossible. The best practical response to recognition of population problems has been the promotion of family planning in order to reduce population growth rates as quickly as possible.

Direct mailing would be an appropriate way to achieve this objective. In addition to being a low-cost method of informing people about family planning and encouraging acceptance of it,

direct mailing has many unique advantages. It can be sent by an authoritative or prestigious source, directed to specific groups, kept and periodically reviewed, and passed along to others by the recipients.

The number of direct mailing studies reported on to date is quite small, and they have produced mixed results. There have been some studies in the United States, Taiwan, Korea and India. While previous direct mailing studies on family planning have been undertaken in various countries, no study has been conducted in Thailand, in spite of the fact that the rate of population increase in Thailand is still very high.

As a result this study tried to employ direct mailing to diffuse family planning information in an experimental sanitary district (Bangyai Sanitary District) in Nontaburi Province. The subjects of this study were 120 married women who did not practice any family planning method, aged 15-45, living in Bangyai Sanitary District. All the subjects were randomly selected from the sanitary district household registration files.

The emphasis of the study was on the effects of the direct mailing in encouraging interpersonal discussion about family planning between relatives, neighbors, friends and others in order to accomplish the diffusing of information, the increase in knowledge and adoption of family planning methods. Level of knowledge, amount of interpersonal discussion and level of opinion leadership were measured before and

after the experimental treatments which had lasted for 5 weeks. Five separate direct mails were sent weekly to the experimental subjects for 5 consecutive weeks.

The result of the study indicated that the experimental treatments could be stated to produce a significant increase in family planning knowledge and amount of interpersonal discussion. Nevertheless, they were not effective in increasing the level of opinion leadership. After the experiment, five experimental subjects tried some family planning method suggested in the direct mails.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิตติกรรมประกาศ

ในการเรียบเรียงวิทยานิพนธ์นี้ ผู้วิจัยได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เสถียร เขยประทีป อาจารย์ผู้ควบคุมการวิจัย ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูล คำแนะนำตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประมะ สตะเวทิน กรรณารักษ์เป็นกรรมการ ทรววิทยานิพนธ์และให้คำแนะนำแก้ไขทำให้วิทยานิพนธ์สมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดร. อารุง จันทวานิช ได้กรุณาให้คำแนะนำในเรื่องการวิเคราะห์และสถิติที่ใช้ในการวิจัย ท่านเหล่านี้ได้ให้ข้อมูลคำแนะนำที่ช่วยให้การวิจัยครั้งนี้ดำเนินไปด้วยดี จึงขอกราบขอบพระคุณทุก ๆ ท่านที่โลกกล่าวมานี้

นอกจากนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณครูหม่อม คำคา และคุณอุทัยวรรณ คำคา ที่ได้กรุณาให้กำลังใจตลอดจนทุ่มเททรัพยากรในการศึกษามาโดยตลอด และขอขอบคุณทุกท่านที่อำนวยความสะดวกในการค้นคว้าและช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จ

กิติมา คำคา

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย	ง.
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ.
กิจกรรมประกาศ	ญ.
สารบัญตาราง	ก.

บทที่		
1	บทนำ	1
	✓ความเป็นมาของปัญหา	1
	การเพิ่มประชากรโลก	2
	การเพิ่มประชากรในประเทศไทย	4
	ผลอันเนื่องมาจากการมีประชากรมากเกินไป	5
	การเพิ่มประชากรกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ	8
	เหตุผลในการเลือกใช้สื่อไปรษณีย์ในการเผยแพร่ข่าวสารการวางแผนครอบครัว	13
	✓วัตถุประสงค์ในการวิจัย	15
	ขอบเขตของการวิจัย	16
	✓นิยามศัพท์	17
	ปัญหาวิจัย	17
2	แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	21
	องค์ประกอบของการเผยแพร่ข่าวกรรม	22
	การศึกษาเกี่ยวกับการเผยแพร่ข่าวสารการวางแผนครอบครัวโดยสื่อไปรษณีย์	26
	ผู้นำทางความคิด	28
	การสื่อสารแบบสองขั้นตอนและผู้นำทางความคิด	31
✓3	ระเบียบวิธีวิจัย	37
	✓ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	38

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	✓ ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย	40
	การผลัดสื่อไปรษณีย์	41
	การควบคุมการทดลอง	45
	กรรมวิธีในการวิเคราะห์ข้อมูล	48
	ข้อจำกัดทางการศึกษา	48
✓4	ผลการวิจัย	50
5	สรุปและเสนอแนะ	80
	บรรณานุกรม	84
	ภาคผนวก	89
	ประวัติการศึกษานี้	115

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการตารางประกอบ

ตารางที่		หน้า
1.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง จำแนกตามช่วงอายุ	51
2.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง จำแนกตามประเภทอาชีพ.....	52
3.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง จำแนกตามระดับรายได้.....	53
4.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง จำแนกตามระดับการศึกษา....	54
5.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง จำแนกตามจำนวนบุตรที่มีในปัจจุบัน	55
6.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง จำแนกตามความต้องการที่จะมีบุตรเพิ่ม.....	56
7.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง จำแนกตามระดับความรู้ในเรื่องเกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวก่อนการทดลอง	57
8.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง จำแนกตามระดับความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัว	58
9.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว	59
10.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง จำแนกตามระดับความรู้ในเรื่องการวางแผนครอบครัวหลังการทดลอง	60
11.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข่าวสารการวางแผนครอบครัวก่อนการทดลอง	61
12.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข่าวสารการวางแผนครอบครัว	63
13.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข่าวสารการวางแผนครอบครัว	65

ตารางที่

หน้า

14.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง จำแนกตามระดับการมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข่าวสารการวางแผนครอบครัวหลังการทดลอง	67
15.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง จำแนกตามระดับความเป็นผู้นำทางความคิดในเรื่องการวางแผนครอบครัว ก่อนการทดลอง	69
16.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มควบคุมก่อนและหลังการทดลอง จำแนกตามระดับความเป็นผู้นำทางความคิดในเรื่องการวางแผนครอบครัว	70
17.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มทดลองก่อนและหลังการทดลอง จำแนกตามระดับความเป็นผู้นำทางความคิดในเรื่องการวางแผนครอบครัว	71
18.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง จำแนกตามระดับความเป็นผู้นำทางความคิดในเรื่องการวางแผนครอบครัว หลังการทดลอง	73
19.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มทดลอง จำแนกตามลักษณะการเรียนรู้อาสาจากสื่อไปรษณีย์	75
20.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มทดลอง จำแนกตามความเข้าใจในเนื้อหาสาระในสื่อไปรษณีย์	76
21.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มทดลอง จำแนกตามประโยชน์ที่ได้จากสื่อไปรษณีย์...	77
22.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มทดลอง จำแนกตามประเภทบุคคลที่แมบานนำข่าวสารจากสื่อไปรษณีย์ไปพูดคุยด้วย	78
23.	อัตราร้อยละของแมบานกลุ่มทดลอง จำแนกตามชนิดของวิธีการวางแผนครอบครัวที่แมบานคิดว่าจะใช้	79